

Implementatieplan

Aanpak geldzorgen, armoede en schulden 2022 - 2025

Colofon

Programmanaam	Aanpak geldzorgen, armoede en schulden
Status	Concept
Versie	0.1
Datum	18 oktober 2022
Coördinerend bewindspersoon	Minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen
Betrokken bewindspersonen	Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de minister van Economische Zaken en Klimaat, de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, , de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs, de minister voor Rechtsbescherming, de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, de staatssecretaris Fiscaliteit en Belastingdienst, de staatssecretaris Koninkrijksrelaties en Digitalisering, de staatssecretaris Toeslagen en Douane en de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Inhoud

COLOFON.....	2
1 AANLEIDING PROGRAMMA EN CONTEXT	4
2 SCOPE PROGRAMMA.....	4
2.1 DOELSTELLINGEN	4
2.2 PROGRAMMALIJNEN EN ACTIES.....	5
2.3 BEOOGDE EFFECTEN VAN DE ACTIES.....	6
3 UITWERKING VAN HET PROGRAMMA.....	10
3.1 PROGRAMMALIJN 1 BESTAANSZEKERHEID.....	10
3.2 PROGRAMMALIJN 2 PREVENTIE EN MEEDOEN.....	11
3.3 PROGRAMMALIJN 3 EEN OVERHEID DIE WERKT	12
3.4 PROGRAMMALIJN 4 SNELLER PERSPECTIEF	13
4 INRICHTING EN AANSTURING PROGRAMMA	15
4.1 PROGRAMMAORGANISATIE.....	15
4.2 GOVERNANCE EN SAMENWERKING MET BETROKKEN PARTIJEN	15
4.3 MONITORING EN COMMUNICATIE OVER VOORTGANG	17
ANNEX A – TOELICHTING OP BEOOGDE EFFECTEN	

1 Aanleiding programma en context

Met de Kamerbrief van 12 juli 2022 is de Aanpak Geldzorgen, Armoede en Schulden aangeboden, een meerjarige aanpak waarmee het kabinet de bestaans- en inkomenszekerheid beter wil borgen.¹

Sinds 12 juli zijn de energieprijzen weer flink verder gestegen. De onder meer daarmee samenhangende inflatie heeft grote financiële zorgen veroorzaakt voor velen. Het kabinet heeft ingegrepen: maatregelen die al waren aangekondigd zijn naar voren gehaald en verruimd, zoals de verhoging van het wettelijk minimumloon met 10,15%. Het kabinet heeft extra maatregelen genomen om de financiële noden van mensen te verlichten, zoals het prijsplafond en de voortzetting in 2023 van de energietoeslag. Daarnaast worden huishoudens (en kleinverbruikers) extra beschermd deze winterperiode om afsluiting van energie te voorkomen. .

Parallel aan het aanpakken van deze crisis, nemen we ook structurele maatregelen met als doel om in 2025 en 2030 de (kinder-)armoede en de schuldenproblematiek te halveren. Naast de structurele koopkrachtmaatregelen voor 2022 en 2023, die het kabinet met Prinsjesdag bekend heeft gemaakt, nemen we met deze aanpak op een breed aantal domeinen actie. Deze integrale benadering van armoede en schulden is nodig om de complexe problematiek écht in zijn geheel aan te pakken. Tegelijkertijd geeft de breedte van onze aanpak ons flexibiliteit voor de toekomst, mocht extra aandacht op een bepaald gebied nodig zijn. Hierbij staat het behalen van de doelstellingen centraal en blijven we open staan voor nieuwe, kansrijke initiatieven die zich gedurende de komende jaren presenteren.

Dit implementatieplan is de uitwerking en concretisering van de aanpak in een analyse van de effecten die we beogen met de gekozen maatregelen, de belangrijkste mijlpalen binnen de planning, de organisatie, de aansturing en de monitoring. Onze ambitie op zowel de doelstellingen, de acties zelf én de effectieve coördinatie, monitoring en aansturing van de aanpak is hoog. Met dit implementatieplan leggen we een eerste fundament voor deze coördinatie, monitoring en aansturing, zodat we voldoende grip hebben en voortgang kunnen maken op de lopende acties en de acties die al snel van start gaan. In de komende maanden bouwen we verder op deze basis om gedetailleerder inzicht te krijgen in onze voortgang t.o.v. de gestelde ambities en gericht te kunnen (bij)sturen.

2 Scope programma

2.1 Doelstellingen

Het kabinet heeft de ambitie om te streven naar bestaanszekerheid. Deze ambitie is vertaald naar drie kwantitatieve doelstellingen voor de aanpak van geldzorgen, armoede en schulden:

¹ Kamerstuk 35 925 XV, nr. 88

- Een halvering van het aantal mensen in armoede² in 2030 (t.o.v. 2015).
- Een halvering van het aantal kinderen dat in armoede opgroeit in 2025 (t.o.v. 2015).
- Een halvering van het aantal huishoudens met problematische schulden in 2030 (t.o.v. 2015). Dit draagt tevens ten dele bij aan de doelstelling om het aantal mensen in armoede te halveren.

Deze ambities sluiten aan bij de Duurzame Ontwikkelingsdoelstelling (SDG) van de Verenigde Naties om armoede te beëindigen.

2.2 Programmalijnen en acties

Binnen het programma zijn de te nemen acties geclusterd in vier programmalijnen:

- 1) een **betere borging van bestaans- en inkomenszekerheid**: een voldoende en stabiel inkomen is de basis van bestaanszekerheid en het voorkomen van armoede en schulden;
- 2) **preventie van geldzorgen en zorgen dat iedereen kan meedoen**: in alle levensfasen goede voorlichting en ondersteuning van dichtbij om de juiste financiële keuzes te kunnen maken en maatregelen om participatie en inclusie te bevorderen
- 3) een **overheid die werkt voor mensen** en voorziet in laagdrempelige, eenvoudige, mensgerichte financiële hulp en sociale incasso;
- 4) realiseren dat meer mensen, die dat nodig hebben, eerder en betere schuldhulpverlening ontvangen en **sneller perspectief hebben op een financieel zorgeloze toekomst**.

Deze lijnen zijn geconcretiseerd in 44 acties, waarvan sommige specifiek gericht op geldzorgen, armoede en schulden, en andere deel uitmaken van een breder welzijn of sociaal programma. In de volgende sectie staan deze programmalijnen verder uitgewerkt, inclusief een planning voor de belangrijkste mijlpalen in de komende jaren.

Figuur 1 - Overzicht acties per programmalijn

² Statistieken over schulden zijn een belangrijke indicator voor het monitoren van de voortgang

2.3 Beoogde effecten van de acties

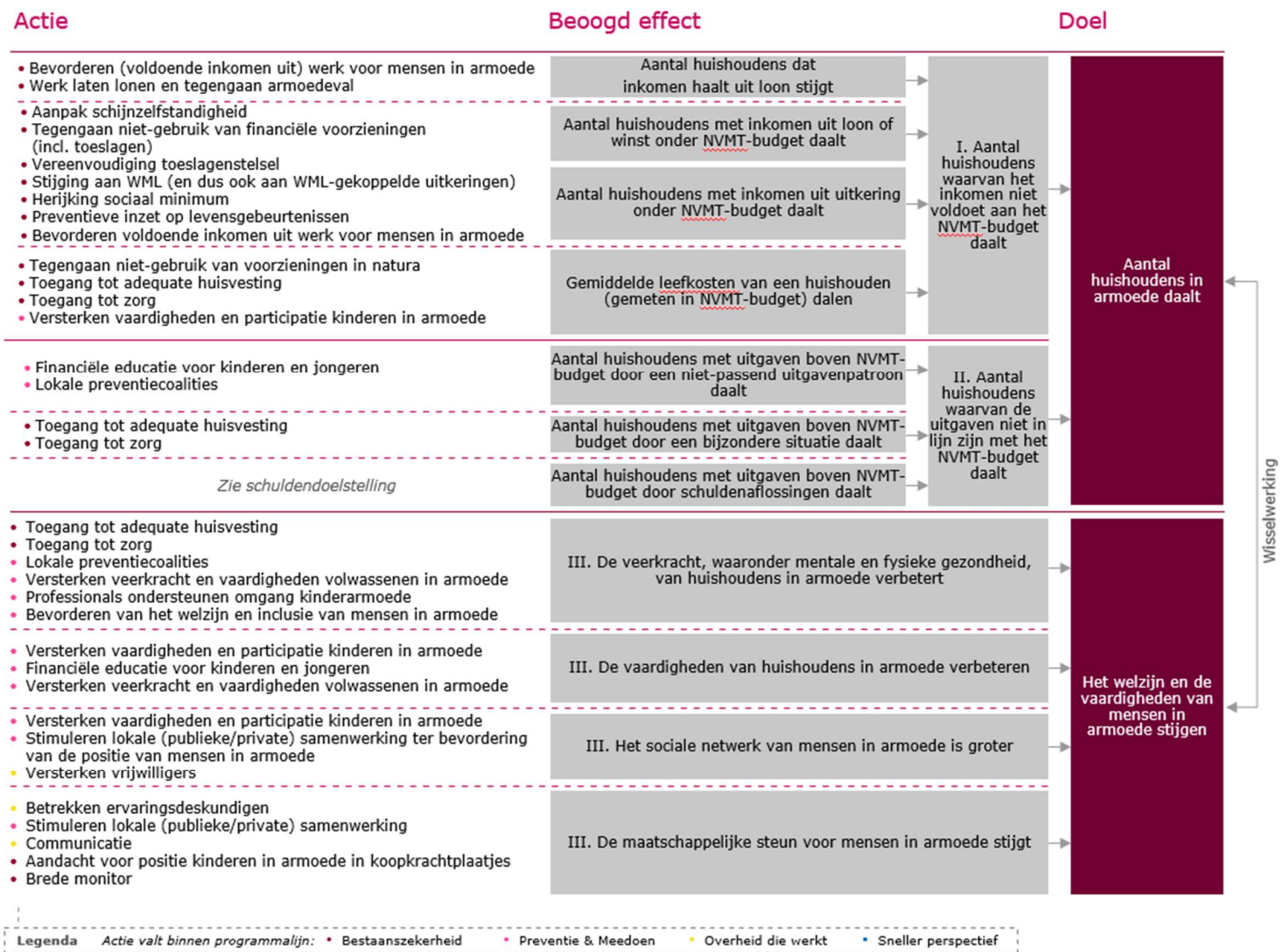
Het kabinet is zich ervan bewust dat het geen gemakkelijke opgave zal zijn de doelen te realiseren. Armoede en schulden worden veroorzaakt en in stand gehouden door veel factoren. Niet al deze factoren zijn direct te beïnvloeden vanuit de Aanpak Geldzorgen, Armoede en Schulden. Om te monitoren welke impact de Aanpak heeft, en om tijdig bij te sturen als impact of voortgang uitblijft is het belangrijk om voor alle acties in het plan duidelijk te hebben naar welke impact we streven en wanneer. We doen dit door te werken vanuit een probleem- en effectanalyse, waarvoor we in kaart hebben gebracht welke soorten problemen aangepakt moeten worden om de doelstellingen te halen en welke effecten we beogen te realiseren met de maatregelen om deze problemen op te lossen. We koppelen elke actie aan een beoogd effect, wat weer gekoppeld is aan een van de doelen. Hieronder is een probleemdefinitie gemaakt per doelstelling, waarbij wordt aangegeven welk effect de maatregelen hebben op de onderliggende problemen en hoe ze dus impact zullen hebben op de doelstelling. Verdere toelichting op deze analyse is bijgevoegd in Annex A.

In de komende periode zullen we met het verder uitwerken van de 44 sub thema's de inschatting van het verwachte effect verder concretiseren. Zodoende wordt dit een "levend plan", waarbij we enerzijds gedurende de uitvoering steeds concreter kunnen aangeven welke bijdrage we verwachten van alle acties die we nemen, en anderzijds kunnen bijsturen als de bijdragen onvoldoende blijken te zijn of de context een verandering vraagt. Inschatting.

Halvering van aantal mensen in armoede in 2030

De doelstelling is een halvering van het aantal personen in armoede in 2030³. Bij armoede onderscheiden we twee typen financiële problemen die samen of los kunnen spelen: mensen hebben te weinig, onzeker en onvoorspelbaar inkomen (I), en/of mensen hebben hogere uitgaven dan gemiddeld (II). Daarnaast zien we dat mensen in armoede vaak een verminderd welzijn en/of verminderd doenvermogen ervaren. Hierbij kan armoede de oorzaak zijn van het verminderde welzijn/doenvermogen, maar kan het verminderde welzijn/doenvermogen ook de oorzaak zijn van armoede, en vaak spelen beide mechanismen een rol (III).

³ We hanteren de SCP-definitie van armoede die het besteedbaar inkomen van een huishouden vergelijkt met het 'niet-veel-maar-toereikend'-budget. Dit budget omvat de minimale uitgaven van een zelfstandig huishouden aan onvermijdbare, basale zaken (voedsel, kleding en wonen), moeilijk-vermijdbare posten (verzekeringen, persoonlijke verzorging), en de minimale kosten van ontspanning en sociale participatie

Figuur 2 – Beoogde resultaten van de voorgestelde acties en bijdrage aan armoededoelstellingen

Halvering van aantal kinderen in armoede in 2025

De ambitie om het aantal kinderen in armoede in 2025 te halveren ten opzichte van 2015 betekent een vermindering van 148.000 kinderen⁴ ten opzichte van nu. Kinderarmoede is een afgeleide van armoede in het algemeen. Het aanpakken van de reeds omschreven probleemgebieden vermindert daarom ook rechtstreeks kinderarmoede. We zien echter nog enkele specifieke problemen die gepaard gaan met kinderarmoede en daaraan verbonden acties:

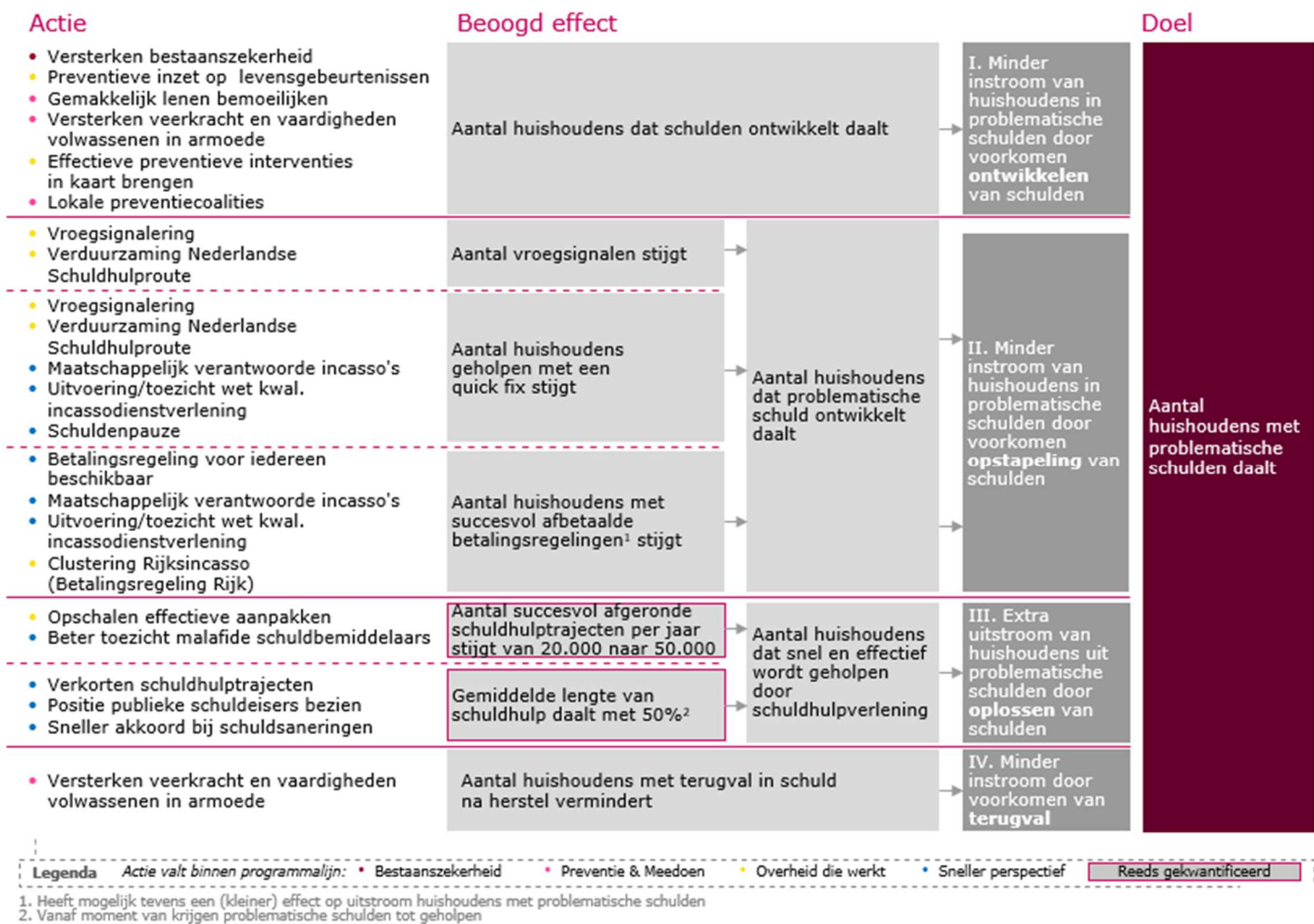
- I. We zien dat **gezinnen met drie of meer kinderen vaker een inkomen hebben dat structureel te laag is** om van rond te komen: bijna 50% van de kinderen in armoede leven in een gezin met minstens drie kinderen. Om kinderarmoede aan te pakken hebben inkomensmaatregelen die specifiek gericht zijn op deze groep veel impact.
- II. We zien veel gezinnen met kinderen waar **de ouder of ouders niet of weinig werken**, wat de kans op armoede verhoogt. We gaan gericht aan de slag om deze ouders te faciliteren en stimuleren om te werken en te helpen aan een baan.
- III. Een kind dat in armoede opgroeit, leeft later ook als volwassene vaker in armoede. We willen deze **intergenerationele armoede doorbreken**. Vele mechanismen, zowel in het huishouden als in de omgeving, spelen een rol bij intergenerationele armoede. Daarom is een brede benadering hierbij essentieel, waarbij er wordt ingezet op kansgelijkheid in gezondheid en onderwijs, de ontwikkeling van vaardigheden, sociale participatie, en het verminderen van stress in de thuissituatie.

Halvering van aantal huishoudens met problematische schulden in 2030

De ambitie van het kabinet is om het aantal huishoudens met problematische schulden in 2030 te halveren, een vermindering van bijna 300.000 huishoudens ten opzichte van nu. De belangrijkste oorzaken voor het grote aantal huishoudens met problematische schulden zijn:

- I. **Een groot aantal huishoudens ontwikkelt betalingsachterstanden**. Binnen deze groep ontwikkelen er jaar zo'n 80.000 huishoudens per jaar problematische schulden
- II. **Schulden kunnen in rap tempo verergeren en zich opstapelen**. Mensen komen op een glijdende schaal terecht waarin een kleine schuld groter kan worden door stapeling van rentes, incassokosten en de kosten voor gerechtelijke procedures.
- III. **Huishoudens** die in een situatie van problematische schulden terecht zijn gekomen, zoeken en krijgen niet snel genoeg passende en effectieve hulp
- IV. **Huishoudens vallen na herstel terug** in problematische schulden

⁴ Net als voor armoede hanteren we de SCP-definitie van armoede die het besteedbaar inkomen van een huishouden vergelijkt met het 'niet-veel-maar-toereikend'-budget. De historische statistieken t.a.v. (kinder)armoede worden gemeten door het CBS en SCP (Armoede in Kaart)

Figuur 3 – Beoogde resultaten van voorgestelde acties en bijdrage aan schuldendoelstelling

3 Uitwerking van het programma

3.1 Programmalijn 1 Bestaanszekerheid

Zoals bleek uit bovenstaande probleemanalyse is het vergroten van de bestaanszekerheid essentieel voor het reduceren van armoede en daarmee ook een belangrijke oplossing voor het verminderen van huishoudens met problematische schulden. Om de bestaanszekerheid te vergroten nemen we een flink aantal acties, gericht op de volgende resultaten:

- We vergroten het inkomen van huishoudens in armoede uit werk, uitkeringen of pensioen. Op de korte termijn (2023) bereiken we dit onder meer door maatregelen, zoals het (reeds aangekondigde) verhogen van het wettelijk minimumloon en toekenning van de energietoeslag. Op de langere termijn (na 2023) werken we onder meer toe naar een beter en eerlijker sociaal minimum waarop uitkeringen gebaseerd zijn. Als belangrijke stap hierin is er een commissie ingesteld om te verkennen of het sociaal minimum voor verschillende typen huishoudens toereikend is. Daarnaast zetten we in op het bevorderen van inkomen uit werk, door enerzijds mensen vanuit de uitkering naar werk te begeleiden en anderzijds werkende armen te stimuleren om meer uren te werken.
- Huishoudens faciliteren om meer gebruik te maken van toeslagen en andere ondersteuningsmaatregelen waar ze recht op hebben, o.a. door in te zetten op een proactieve benadering (o.a. via vroegsignalering bij schulden) en ondersteuning bij het aanvragen. We maken het enerzijds makkelijker om de financiële ondersteuningsmaatregelen aan te vragen en anderzijds toegankelijker. Een voorbeeld hiervan is het voornemen uit het coalitieakkoord voor de verbeteringen van het Toeslagenstelsel.
- Mensen met lagere inkomens krijgen betere toegang tot adequate en betaalbare huisvesting en zorg. Hiermee zetten we in op twee sporen: enerzijds op het voorkomen van geldzorgen en armoede bij mensen met hoge zorg- of huurkosten, anderzijds op het verbeteren van het welzijn van mensen in armoede door goede huisvesting en laagdrempelige zorg. Zo werkt de overheid bijvoorbeeld aan het verminderen van de mijding van mondzorg.

Selectie van belangrijke mijlpalen

Datum	Mijlpalen
2022 Q2	• Commissie sociaal minimum ingesteld
2022 Q4	• Uitvoeren actieplan Dichterbij dan je denkt, incl. ophoging decentralisatie-uitkering
2023 Q1	• Inwerkingtreding en start uitvoering koopkrachtpakket met incidentele en structurele maatregelen (o.a. stijging wettelijk minimumloon 10%, gekoppelde stijging AOW, hogere huurtoeslag en kindgebonden budget)• Inwerkingtreding eerste deel Wetsvoorstel Uitvoeren Breed Offensief (wijziging kostendelersnorm jongeren tot 27 jaar en nieuwe vrijlatingsregeling voor mensen die werken met loonkostensubsidie)
2023 Q2	• Oplevering rapport Commissie sociaal minimum• Internetconsultatie wetsvoorstel aanpassen grondslag SUWI voor proactieve dienstverlening en gegevensuitwisseling en verzoek om toetsen van uitvoeringsorganisaties
2023 Q2-Q3	• Oplossingsrichtingen voor tegengaan mijding mondzorg gedefinieerd• Kabinetsreactie op rapport Commissie sociaal minimum• Interdepartementaal beleidsonderzoek vereenvoudiging sociale zekerheid afgerond en kabinetsreactie voorbereid• Pilot proactief benaderen van AIO-gerechtigden

	• Inwerkingtreding rest deel Wetsvoorstel Uitvoeren Breed Offensief
2023	• Gerichte huurverlaging voor huurders met lage inkomens in een huis met E F of G label
2024-2028	• Gratis isolatie voor huurders met lage inkomens in een huis met E F of G label

3.2 Programmalijn 2 Preventie en meedoen

Zoals omschreven in de probleemanalyse leiden geldzorgen vaak tot een reeks aan problemen, bijvoorbeeld op het gebied van gezondheid, werk, opvoeding en wonen. Problemen op deze vlakken kunnen op hun beurt weer leiden tot toename aan geldzorgen. Deze negatieve spiraal, die vaak doorgeven wordt naar de volgende generatie, moeten we zoveel mogelijk zien te voorkomen door middel van preventie.

Het is echter niet altijd mogelijk om geldzorgen en armoede te voorkomen. In dat geval is het van groot belang dat we kinderen en mensen zo snel mogelijk bereiken en ondersteunen. Dit speelt een extra grote rol in het doorbreken van generatiearmoede: hiervoor is meer nodig dan alleen aandacht voor de financiële situatie binnen het gezin. Kinderen moeten ongeacht hun thuissituatie mee kunnen doen met hun leeftijdsgenoten. Daarnaast vraagt het van de overheid dat we hen helpen bij het ontwikkelen van (basis)vaardigheden en competenties en dat we voor hen gelijke kansen creëren om vooruit te komen. Ook bij volwassenen zetten we in op het verbeteren van deze (basis)vaardigheden. De noodzaak hiervoor is duidelijk: naar schatting heeft namelijk ongeveer de helft van de mensen met betalingsachterstanden moeite met lezen en schrijven. Tot slot zien we dat armoede méér is dan alleen een geldtekort. Inzetten op kansgelijkheid in gezondheid en onderwijs en het algeheel verbeteren van het welzijn van mensen, hun vaardigheden en hun veerkracht en participatie draagt bij aan het verbeteren van de kwaliteit van leven van mensen in armoede en kan tevens positief uitwerken op de financiële situatie van mensen.

Binnen deze programma lijn ondernemen we verschillende acties om de volgende resultaten te behalen:

- Alle kinderen en jongeren krijgen een betere financiële basiskennis, waardoor op de lange termijn geldzorgen en armoede worden tegengegaan. Dit bereiken we enerzijds via het versterken van financiële educatie in het onderwijs, in het bijzonder in het mbo, en anderzijds door in te zetten op initiatieven in aanvulling op het onderwijs.
- Huishoudens worden geholpen bij financieel gezond worden. Dit bereiken we ten eerste door in te zetten op meer en eerdere ondersteuning aan huishoudens. Hiervoor gaan we binnen bestaande coalities zorgen dat er meer kennis en vaardigheden op het gebied van geldzorgen komt en dat we deze kennis op het juiste moment aanbieden. Daarnaast maken we gemakkelijk lenen en uitgeven moeilijker. We zetten in Europese onderhandelingen in op het beschermen van consumenten bij het aangaan van een lening om te voorkomen dat huishoudens in de problemen komen. We willen daarbij ook bescherming bieden tegen de risico's van achteraf betalen.
- Kinderen in armoede doen mee en krijgen meer gelijke kansen, o.a. via het verstrekken van voorzieningen in natura, het subsidiëren van initiatieven die inzetten op de ontwikkeling van competenties en het verminderen van kansongelijkheid.

Het behalen van bovenstaande resultaten is belangrijk in heel Nederland, maar krijgt extra aandacht binnen de 20 stedelijke, bijzonder kwetsbare focusgebieden die zijn geïdentificeerd voor het Nationale Programma Leefbaarheid en Veiligheid. Voor deze focusgebieden, waar ruim 1,2 miljoen mensen wonen, zijn vanuit de aanpak specifieke middelen gereserveerd. De inzet van deze middelen en de manier waarop de acties vorm krijgen in de focusgebieden wordt op dit moment bepaald in samenspraak met de gemeenten.

Selectie van belangrijke mijlpalen

Datum	Mijlpalen
2022 Q4	• Verkenning met bestaande lokale coalities en landelijke programma's hoe professionals/vrijwilligers versterkt kunnen worden qua kennis en vaardigheden op het terrein van preventie van geldzorgen en armoede
2023 Q1	• Start subsidieregeling 'Financiële educatie voor kinderen en jongeren' • Vergroten aanbod mbt stimuleren vaardigheden van kinderen en jongeren in armoede
2023 Q2	• Informatievoorziening overheid over overgang 18-/18+ toegankelijk, inclusief en begrijpelijk
2023 Q3	• Menukaart met inzicht in wat werkt op het gebied van effectieve aanpakken gericht op preventie van geldzorgen • Start implementatie initiatieven ter bevordering welzijn en inclusie mensen in armoede
2023 Q4	• Alle jongeren in NL worden op een inclusieve en adequate manier bereikt en ondersteund rondom de overgang 18-/18+

3.3 Programmalijn 3 Een overheid die werkt

Om het aantal huishoudens met problematische schulden te verminderen, is het essentieel dat de kosten van betalingsachterstanden (zoals rente, incassokosten en kosten van gerechtelijke procedures) zich minder snel opstapelen en dat de overheid mensen met schulden sneller helpt met een passende en effectieve oplossing. Daarom zorgen we dat mensen meer en eerder inzicht in hun financiële situatie krijgen, dat het makkelijker wordt om een betalingsregeling met de overheid te treffen, dat mensen met schulden sneller in beeld komen, en er meer mogelijkheden zijn voor schuldhulp.

De acties in deze programmalijn zijn gericht op het behalen van de volgende resultaten:

- Levensgebeurtenissen leiden minder vaak tot armoedeval of schulden. De overheid biedt de mogelijkheid om extra ondersteuning te krijgen bij bepaalde momenten in het leven, zoals 18 worden, kinderen krijgen, werkloos worden of scheiden. De overheid gaat proactief te werk als je geldzorgen hebt en biedt hulp aan waar nodig. Ook is er aandacht voor de mentale gezondheid (en het taboe daarop) bij deze levensgebeurtenis, o.a. met de landelijke aanpak 'Mentale Gezondheid: van ons allemaal'. Door er vroeg bij te zijn voorkomen we dat er tijdens deze overgangsmomenten geldproblemen, armoede, schulden of dakloosheid ontstaan.
- Het wordt makkelijker om een betalingsregeling te treffen met de overheid. Mensen die bij meerdere overheidsorganisaties schulden hebben, zoals bijvoorbeeld bij DUO en CAK, krijgen waar mogelijk niet meer met verschillende organisaties te maken, maar ontvangen één gezamenlijke betalingsregeling. Door de schulden te bundelen en aan het CJIB over te dragen hebben mensen nog maar met één loket te maken. Zo maken we de schulden overzichtelijker, meer behapbaar, en wordt het makkelijker om een betalingsregeling af te spreken. Op de korte termijn (vanaf 1 december) nemen we hier al een stap naar toe met de eerste fase van de Betalingsregeling Rijk.
- Huishoudens worden eerder uit schulden geholpen, voordat de schulden problematisch worden. Instanties, zoals bijvoorbeeld de eerstelijnszorg of uitvoeringsorganisaties kunnen door middel van vroegsignalering aan gemeentes, ervoor zorgen dat we mensen met betalingsachterstanden eerder vinden, bereiken, en leiden naar passende informatie of hulp. Hierdoor kunnen we huishoudens vaak uit de schulden helpen met een relatief makkelijke oplossing, en voorkomen we dat schulden problematisch worden. Wij zorgen voor een juridische grondslag om de noodzakelijke gegevensdeling mogelijk te maken.
- Meer huishoudens ronden succesvol een gemeentelijk schuldhulpverleningstraject af. We verbeteren de toegang tot en de kwaliteit van schuldhulpverlening door in te zetten op opschaling van aanpakken en initiatieven die lokaal goed werken, met als doel deze ook op andere plekken te laten slagen. We ondersteunen uitbreiding van nieuwe en bestaande manieren waarvan is aangetoond dat ze mensen sneller uit de schulden en armoede helpen. Zo hebben mensen overal toegang tot dezelfde hulp en worden er meer mensen geholpen.
- We zetten in op gebiedsgerichte programma's en verlenen urgentie aan de gebieden en bevolkingsgroepen met de grootste gezondheidsachterstanden.

- We ondersteunen gemeenten en andere partijen verder in hun opgave om armoede en problematische schulden te verminderen. Daarvoor stimuleren we samenwerking, maken we onderlinge afspraken en maken we structureel geld beschikbaar waardoor al deze partijen hun werk kunnen doen. Voor gemeenten is er vanaf 2023 structureel 40 miljoen euro per jaar extra beschikbaar voor versterking van de dienstverlening rondom armoede en schulden en daarnaast stellen we in 2022, 2023 en 2024 eenmalig extra middelen ter beschikking voor extra ondersteuning die nodig is als gevolg van de energiecrisis.
- We bereiken en ondersteunen meer mensen met geldzorgen door de ervaring en contacten van vrijwilligers te benutten. We praten niet over maar mét mensen. We betrekken ervaringsdeskundigen, omdat we het belangrijk vinden dat wat we doen goed aansluit bij de leefwereld van mensen met schulden en mensen in armoede.

Selectie van belangrijke mijlpalen

Datum	Mijlpalen
2022 Q4	• Start eerste fase Betalingsregeling Rijk • Opzetten en uitbreiden landelijk netwerk vrijwillige schuldhulp
2023 Q1	• Afronden probleemanalyse naar invloed levensgebeurtenissen op armoede- en schuldenproblematiek en in kaart brengen van gevolgen voor beleid en wet- en regelgeving • Start experiment vroegsignalering met DUO • Start landelijk ondersteuningsprogramma voor gemeenten
2023 Q2	• Start eerste versie Vorderingenoverzicht Rijk (digitaal overzicht van verplichtingen bij het Rijk)
2023 Q4	• Alle gemeenten en belangrijke toeleiders zijn aangesloten op de Nederlandse Schuld hulproute • Alle gemeenten en belangrijkste private en publieke schuldeisers zijn aangesloten op het Schuldenknooppunt • Op basis van bevindingen aanjager een toegankelijk en breed aanbod schuldhulpverlening voor ondernemers in alle gemeenten beschikbaar en toegepast
2023	• Structureel 40 mln extra voor gemeenten ter versterking dienstverlening armoede en schulden
2024 Q1	• Alle gemeenten bieden actief saneringskredieten aan via een collectief schuldregelen en zijn aangesloten bij het Waarborgfonds
2024	• Effectiviteit vroegsignalering toegenomen: percentage contact na vroeg signaal en percentage hulpacceptatie zijn verdubbeld t.o.v. 2021 (respectievelijk naar ongeveer 30% en 10%) en wet- en regelgeving biedt de grondslag voor de noodzakelijke gegevensdeling.
2024 - 2025	• Evaluatie experimenten vroegsignalering en besluit over landelijke invoering

3.4 Programmalijn 4 Sneller perspectief

Zoals bleek uit bovenstaande probleemanalyse, duren geldzorgen vaak lang en lopen schulden hoog op voordat mensen aan de bel trekken en in aanraking komen met schuldhulp. We gaan ervoor zorgen dat mensen sneller uit hun schulden komen en sneller zicht hebben op een financieel zorgeloze

toekomst. Daarom zorgen we ervoor dat mensen met schulden makkelijker met een traject starten om uit de schulden te komen én dat deze trajecten beter werken. We nemen de acties gericht op de volgende resultaten:

- Meer mensen kunnen hun problematische schuld snel en succesvol aflossen via een betalingsregeling. Een betalingsregeling moet altijd voor iedereen beschikbaar zijn, zodat mensen met openstaande rekeningen gespreid kunnen betalen en er geen problematische schulden ontstaan. Bij het ontstaan van betalingsachterstanden verplicht de overheid schuldeisers om eerst een betalingsregeling aan te bieden. We ondersteunen de ontwikkeling van een platform om het voor schuldeisers makkelijker te maken een realistische betalingsregeling af te spreken.
- We gaan oneerlijke incassopraktijken tegen door incassobureaus te verplichten om zich te registreren en toezicht te houden op de kwaliteit. Incassobureaus moeten gerichter en duidelijker informeren om welke schuld het gaat. Ook kunnen mensen makkelijker een klacht indienen over het gedrag van een incassobureau.
- Mensen met problematische schulden en schuldeisers krijgen meer overzicht en ruimte. Het toepassen van een schuldenknop waarmee schulden tijdelijk gepauzeerd worden kan hieraan bijdragen. Mensen zijn sneller van hun schulden af, omdat schuldhulptrajecten korter worden. Een schuldregeling moet sneller tot stand komen. Daarom krijgen schuldeisers te maken met kortere reactietermijnen. Ook bevorderen we de doorstroom van schuldenbewind naar een schuldenregeling, door de samenwerking tussen bewindvoerders en gemeenten te verbeteren. Daarnaast wordt de voorrangpositie van publieke schuldeisers onderzocht. Tot slot willen we de doorlooptijd van een minnelijke schuldregeling naar wettelijke schuldsanering verkorten. Meer huishoudens kunnen binnen de schuldhulpverlening passende hulp vinden. De toegang tot schuldhulpverlening wordt beter en breder, en de drempels voor verschillende doelgroepen worden verlaagd. Mensen met problematische schulden krijgen overal toegang tot goede hulp.
- Problematische schulden leiden niet meer automatisch tot een leven onder het bestaansminimum. Huishoudens met problematische schulden hebben altijd het recht om genoeg geld over te houden om van te kunnen leven. De overheid werkt verder aan het beschermen van dit recht door ervoor te zorgen dat schuldeisers weten hoeveel iemand met schulden kan aflossen.
- De overheid blijft zoeken naar nieuwe manieren die mensen met problematische schulden en mensen in armoede beter kunnen helpen. Daarbij kijken we niet alleen naar het oplossen van de problemen, maar ook naar hoe we mensen verder kunnen helpen en perspectief kunnen bieden op een financieel gezonde toekomst.

Selectie van belangrijke mijlpalen

Datum	Mijlpalen
Eind 2022	• Verwachte oplevering evaluatie breed moratorium
2023 Q1	• Start internetconsultatie wetsvoorstel Schuldbemiddeling
2023 Q2	• Indienen wetsvoorstel Betalingsregeling bij de Kamer
2023 Q2	• Tussenevaluatie wet vereenvoudiging beslagvrije voet afgerond
2023 Q3	• Indienen wetsvoorstel Schuldbemiddeling bij de Kamer • Inwerkingtreding wet kwaliteit incassodienstverlening
2023	• Onderzoek starten naar positie publieke schuldeisers om sneller tot een schuldeisersakkoord te komen en een onderzoek naar implicaties van eventuele aanpassingen in den brede

4 Inrichting en aansturing programma

4.1 Programmaorganisatie

Een centrale programmaorganisatie is ingericht binnen de afdeling Armoede en Schulden van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De programmaorganisatie is verantwoordelijk voor het coördineren van de uitvoering van het Programma, het bewaken van de samenhang, en het monitoren van de impact. De programmaorganisatie wordt aangestuurd door een voltijds programmamanager en per programmalijn zijn trekkers aangewezen.

4.2 Governance en samenwerking met betrokken partijen

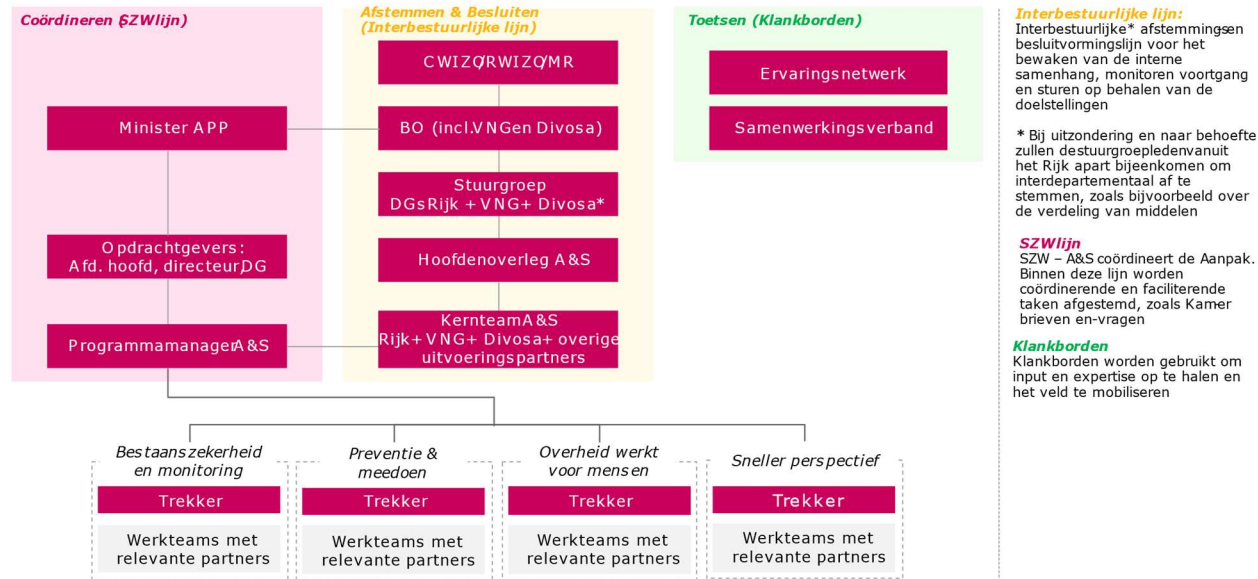
Het behalen van de doelstellingen vraagt om een integrale aanpak die de beleidsterreinen, domeinen en organisaties overstijgt. Dit vraagt om een interdepartementale en, omdat gemeenten essentiële partners zijn, een interbestuurlijke samenwerking.

Daarbij kan deze aanpak alleen succesvol zijn als er wordt samen gewerkt met alle betrokken partijen zoals maatschappelijke organisaties, werkgevers, vrijwilligers, schuldeisers, maatschappelijke partijen en de mensen die leven in armoede.

De samenwerking binnen het Rijk en met de partners wordt op twee manieren ingericht in de aansturing van het programma (zie ook overzicht in figuur hieronder):

- i. het afstemmen en besluiten over inhoudelijke (knel)punten vindt plaats via een interbestuurlijke Programma governance waarin de belangrijkste uitvoeringspartners vertegenwoordigd zijn
- ii. het ophalen van input en expertise uit het veld en het mobiliseren van het bredere werkveld gebeurt via klankborden. Hiermee zorgen we bovendien dat we voldoende zicht houden op de realiteit van het leven in armoede

Overzicht voorgestelde aansturing Programma Aanpak Geldzorgen, Armoede en Schulden

Figuur 4 - overzicht aansturing programma

Programma governance

De Programma governance bestaat uit het Rijk, de VNG en Divosa die interbestuurlijk besluiten op hoogambtelijk (stuurgroep) en bestuurlijk (BO) niveau, met escalatie naar CWIZO/RWIZO/MR voor besluiten over kabinetsbeleid. Daarnaast is er een hoofdenoverleg en kernteam ingericht voor afstemming met alle uitvoeringspartners.

Op werkniveau zijn voor elk van de programmalijnen werkgroepen ingericht waarin het Rijk en de uitvoeringspartners gezamenlijk vorm geven aan de uitwerking en uitvoering van de acties.

Klankborden

In de klankborden betrekken we het werkveld, enerzijds in een Ervaringsnetwerk met de Landelijke Cliëntenraad, Schuldenambassadeurs, Sterk uit Armoede en EAPN en anderzijds in het Samenwerkingsverband met het bredere veld.

4.3 Monitoring en communicatie over voortgang

De monitoring van de aanpak zal bestaan uit twee onderdelen: (i) een openbaar dashboard geldzorgen, armoede en schulden; en (ii) een tweejaarlijkse voortgangsrapportage (aan de Tweede Kamer). Uitgangspunt bij beide onderdelen is dat de gestelde indicatoren niet tot aanvullende administratieve lasten voor gemeenten zullen leiden.

Dashboard

Het openbare dashboard geldzorgen, armoede en schulden zal voorzien in kwantitatieve informatie over de statistieken t.a.v. (kinder)armoede en schulden. Hiermee beantwoorden we vragen over de omvang en ontwikkeling van armoede en schuldenproblematiek. Ook bieden we met het dashboard inzicht in kenmerken van mensen met schulden en in armoede, risicogroepen en de invloed van en samenhang met andere problematiek (zoals bijv. gezondheid of life-events). In het kader van het eerdere actieplan Brede Schuldenaanpak heeft het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid het dashboard 'Schuldenproblematiek in beeld' ontwikkeld. Ook heeft het ministerie van SZW een dashboard kinderarmoede⁵, ook ontwikkeld door CBS, en de stapelingsmonitor. Deze zullen voor de nieuwe Aanpak geldzorgen, armoede en schulden worden omgevormd tot een breder dashboard geldzorgen, armoede en schulden op basis van onder meer CBS- en SCP-data. Het doel is te komen tot halfjaarlijkse updates van dit dashboard, gekoppeld aan het beschikbaar komen van de nieuwe CBS- en SCP-cijfers over armoede en schulden.

Voor het meten van armoede in de zin van onvoldoende financiële middelen, zullen we gebruik maken van cijfers over het niet-veel-maar-toereikend budget van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP).⁶ Dit budget omvat de minimale uitgaven aan onvermijdbare zaken als voedsel, kleding, persoonlijke verzorging, wonen en verzekeringen, maar houdt daarnaast ook rekening met de minimale kosten van ontspanning en sociale participatie die als zeer wenselijk beschouwd worden. Voor het meten van problematische schulden maken we in ieder geval gebruik van CBS cijfers over geregistreerde problematische schulden. Daarnaast wordt gekeken naar een brede set aanvullende kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren om de voortgang richting de gestelde ambities inzichtelijk te maken. Bij de monitoring hiervan betrekken we ook de motie Ceder c.s., over een landelijk dashboard schuldenproblematiek⁷.

Voortgangsrapportage

De Tweede Kamer zal halfjaarlijks per brief worden geïnformeerd over de voortgang op de aanpak. Deze voortgangsrapportage bestaat uit drie aspecten: (i) een uiteenzetting van en toelichting op de laatste statistieken t.a.v. de (kinder)armoede en schulden en de voortgang richting de doelstelling zoals ook opgenomen in het eerdergenoemde openbare dashboard; (ii) een zo kwantitatief mogelijke weergave van de voortgang op de genomen maatregelen en de beoogde effecten van deze maatregelen; (iii) eventuele aanpassingen aan het programma op basis van de context dan wel de voortgang.

Overige communicatie over voortgang

Naast de halfjaarlijkse voortgangsrapportage zullen actief communiceren over de voortgang en inhoud van het programma, zodat burgers weten wat ze van ons kunnen verwachten, hulpverleners goed geïnformeerd zijn en partners weten welke voortgang we boeken.

⁵ Dit dashboard bevat (aan armoede gerelateerde) achtergrondkenmerken van minderjarige, thuiswonende kinderen voor de verslagjaren 2015 tot en met 2019. Deze kenmerken zijn waar mogelijk uitgesplitst naar gemeente, wijk en buurt.

⁶ 4 SCP en CBS hebben het voornemen om tot een gezamenlijke definitie van armoede te komen.

⁷ 5 Kamerstuk 24 515, nr. 64.

